

It-færdigheder på et digitaliseret arbejdsmarked

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) kaster i denne undersøgelse lys over, hvordan danske virksomheder oplever deres medarbejders it-færdigheder. Rapporten beskriver både, hvilke brancher der oplever store behov for grundlæggende it-færdigheder, og hvordan virksomheder, arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationer ser på mulighederne for at opkvalificere deres medarbejders it-færdigheder. Fundene sammenholdes med PIAAC-undersøgelsen (the Programme for the International Assessment of Adult Competencies) fra 2013 (SFI 2013), hvor der ses nærmere på, hvordan branchefordelingen for voksne med svage grundlæggende it-færdigheder fordeler sig i forhold til virksomhedernes opfattelse af behov for grundlæggende it-færdigheder.

Rapportens relevans og målgruppe

Danmark er et af de lande, der er længst fremme med hensyn til digitalisering. Det bliver sværere og sværere at klare sig uden grundlæggende it-færdigheder både på arbejdsmarkedet og som borger i et samfund, der i stigende grad digitaliseres. Men som PIAAC-undersøgelsen viste, har rigtig mange, nemlig lidt over en million, voksne danskere svage grundlæggende it-færdigheder, hvilket betyder, at de har svært ved opgaver som at søge information på nettet, sende e-mails eller gå på borger.dk.

I denne undersøgelse afdækker vi, hvordan virksomhederne vurderer deres medarbejders grundlæggende it-færdigheder, om virksomhederne oplever, at medarbejderne har de grundlæggende it-færdigheder, som deres arbejdsopgaver kræver, og hvorvidt de vurderer, at medarbejderne har brug for kompetenceudvikling.

Rapporten henvender sig til beslutningstagere inden for det almene og erhvervsrettede VEU-område samt faglige organisationer, som kan få indblik i behovet for grundlæggende it-færdigheder og virksomhedernes muligheder for at understøtte medarbejderne og virksomhedens digitale vækst.

Rapportens resultater

Rapporten viser overordnet, at 57 % af virksomhederne aktuelt oplever, at ingen af deres faglærte medarbejdere mangler grundlæggende it-færdigheder, mens 52 % af virksomhederne oplever, at ingen af deres ufaglærte medarbejdere mangler grundlæggende it-færdigheder. Dvs. at 43 % af virksomhederne oplever faglærte medarbejdere, der mangler it-færdigheder, og 48 % oplever ufaglærte med manglende it-færdigheder. Resultatet er forventeligt set i lyset af PIAAC-undersøgelsen, som viser, at en million danskere har svage grundlæggende it-færdigheder. Det svarer til ca. 28 % af de voksne danskere mellem 16 og 65 år.

Når vi ser på virksomhederne, som oplever et behov for bedre it-færdigheder hos faglærte og/eller ufaglærte medarbejdere, vurderer størstedelen af virksomhederne, at det kun gør sig gældende for få af deres medarbejdere. Det gælder 33 % af virksomhederne med faglærte medarbejdere og 31 % af virksomhederne med ufaglærte medarbejdere.

Udfordringen med grundlæggende it-færdigheder understreges af, at der er tale om det, man kunne definere som et accelererende kompetencebehov, hvor der løbende udvikles nye muligheder, programmer og lignende, som skal tilegnes. Set i dette lys kan mangel på grundlæggende it-færdigheder få konkurrencemæssige og individuelle konsekvenser for både virksomheden og den

ansatte, da det kan blive svært at leve op til samfundets og arbejdsmarkedets forventninger til it-færdigheder.

Andre konklusioner er:

- Grundlæggende it-færdigheder efterspørges i højere grad end andre basale færdigheder som skrivning, læsning og regning. Det peger på, at grundlæggende it-færdigheder for mange virksomheder har en væsentlig betydning for de arbejdsopgaver, som deres medarbejdere forventes at løse. Samtidig vurderer virksomhederne, at behovet er større for gruppen af ufaglærte og faglærte end for de øvrige medarbejdere på tværs af skrivning, læsning, regning og it-færdigheder.
- Virksomheder inden for offentlig administration, undervisning og sundhed vurderer i højere grad end gennemsnittet, at deres medarbejdere har brug for bedre grundlæggende it-færdigheder, mens virksomheder inden for handel og transport mv. sjældnere vurderer, at deres medarbejdere har behov for bedre grundlæggende it-færdigheder. Det står i modsætning til resultaterne fra PIAAC-undersøgelsen, som viser, at det især er i brancherne landbrug, skovbrug og fiskeri samt bygge og anlæg, hvor der er ansatte med svage grundlæggende it-færdigheder. Her kan det spille ind, at arbejdsopgaverne og udviklingshastigheden i de forskellige brancher varierer, og behovet for it-færdigheder på et grundlæggende niveau derfor også er forskelligt. Derfor kan en branche, hvor arbejdsopgaver med it fylder mere, i højere grad opleve et behov for grundlæggende it-færdigheder end en branche, hvor arbejdsopgaver med it er en mindre del af hverdagen.
- Gennem interviewene understreger virksomhederne, at grundlæggende it-færdigheder er relevante for samtlige af deres medarbejdere, og de oplever et ansvar for at hjælpe de ansatte til bedre it-færdigheder, særligt rettet mod de it-programmer, som virksomheden bruger. Opgaver, der kræver it-færdigheder på et grundlæggende niveau, spænder vidt fra at skrive e-mails til at rapportere og dokumentere arbejdsopgaverne i it-systemer.
- Virksomhederne identificerer typisk først medarbejdere med svage it-færdigheder, når de laver fejl i forbindelse med dataindsamling, eller når de ikke kan løse deres opgaver. Det koster virksomheden og de ansatte tid og energi, når de ansatte skal løse opgaver med it, som de ikke har færdigheder til.
- Virksomhederne oplever, at der er de muligheder for kurser med fokus på grundlæggende it-færdigheder, som de har behov for. Samtidig peger arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationer dog på, at det er svært at overskue kursusmarkedet, og at kurserne ofte ikke er fleksible nok til at matche virksomhedens og medarbejdernes behov.

Perspektiver i forlængelse af undersøgelsen

Alt tyder på, at it-færdigheder også i fremtiden vil være vigtige på arbejdsmarkedet såvel som for samfundsdeltagelsen. Udviklingen af it-færdigheder, også på det grundlæggende niveau, kan derfor blive afgørende for vækstmuligheder og konkurrencedygtighed.

Samlet set kan det derfor i forlængelse af undersøgelsen overvejes:

- Hvordan vi sikrer, at virksomhederne har blik for it-færdigheder i et mere langsigtet og strategisk perspektiv med fokus på udvikling af systemforståelse og innovation gennem it, også på de mere grundlæggende niveauer
- Hvordan både private og offentlige udbydere bedst muligt kan skabe overblik over de muligheder, som allerede findes, for udvikling af it-færdigheder, både den praktiske brug og den mere helhedsorienterede forståelse af mulighederne med it
- Hvordan udbuddet af it-kurser koordineres og udvikles, så det også fremadrettet matcher virksomhedernes aktuelle og fremtidige kompetencebehov.

Om datagrundlaget

Rapporten er baseret på et datagrundlag, som omfatter både kvantitative og kvalitative data fra følgende kilder:

- Data fra PIAAC-undersøgelsen kombineret med registerdata.
- En repræsentativ spørgeskemaundersøgelse blandt offentlige og private virksomheder med mindst fem ansatte, og hvor mindst 10 % af de ansatte er ufaglærte eller faglærte. 1.103 virksomheder har deltaget i undersøgelsen.
- Telefoninterview med virksomheder fra spørgeskemaundersøgelsen.
- Telefoninterview med arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationer inden for de brancher, hvor de kvantitative undersøgelser viser, at der er særlige behov for bedre grundlæggende it-færdigheder.

Formålet med de kvantitative undersøgelser er at give et billede af målgruppen og et overordnet billede af behovet for bedre grundlæggende it-færdigheder set fra virksomhedernes synspunkt. Interviewene med virksomheder og arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationer supplerer med mere uddybende perspektiver på behovet for grundlæggende it-færdigheder.
